

आदिमूर (आ^० + मू^०) m. N. pr. eines Fürsten Verz. d. B. H. No. 567.
आदीयक adj. und आदीयन nom. act. von दीधी mit आ Sch. zu P. 1, 1, 6, 7, 4, 53.

आदीनव m. 1) *Leiden, Noth* (क्लेश, परिक्लिष्ट) AK. 3, 3, 29. H. an. 4, 302. MED. v. 57. — 2) *Fehler* H. 1375. H. an. MED. HÄR. 196. — 3) = डुरत ein böser Ausgang (?) H. an. MED. an inflictor of distress WILS.

आदीपन (von दीप् mit आ) n. 1) *das Anzünden* KAUC. 80. — 2) *das Aufputzen von Mauern, Fluren u. s. w. bei festlichen Gelegenheiten* TRIK. 2, 9, 13.

आदीश्वर (आदि + ई^०) m. N. pr. eines Fürsten COLEBR. Misc. Ess. II, 187.

आडुरि (von दूर, द्वियते mit आ) adj. *achtsam, besorgt* RV. 4, 30, 24 (voc.). So nach DURGA, SĀJ.: *zermalmend*; vgl. Erll. zu Nir. p. 96.

आदत s. u. दूर, द्वियते mit आ und अनादत.

आदत्य (wie eben) adj. *zu achten* VOP. 26, 18. आदत्यस्तेन BHATT. 6, 55.

आदष्टि (von दर्प् mit आ) f. *die Sehkraft* DAÇAK. in BENF. Chr. 187, 14.

आदेय (von दा, ददाति mit आ) adj. *zu nehmen*: पञ्चाशद्भाग आदेयो राज्ञा M. 7, 130. अनादेयस्य चादानादेयस्य च वर्जनात् R. 17, 170. तावन्मूढारि चादेयं (anzuwenden) सर्वासु द्रव्यमुद्दिषु 5, 126, 134.

आदेव s. अदेव.

आदेवन (von दिव्, दीव्यति mit आ) n. *Spielplatz*: आदेवने संस्तीर्य KAUC. 41.

आदेश (von दिष् mit आ) m. 1) *Bericht, Mittheilung*: मङ्गलादेशवृत्ताः M. 9, 258. राजद्विष्टादेशकृतः JĀĀN. 2, 304. — 2) *Anweisung, Vorschrift, Regel*: अयोदेश उपनिषदाम् ÇAT. Br. 10, 4, 5, 1. 14, 5, 2, 11 (= BRH. ĀR. UP. 2, 3, 6). KĀTJ. ÇR. 1, 7, 28. TAITT. UP. 1, 11, 4. 2, 3. आदित्यो ब्रह्मेत्यादेशः KHĀND. UP. 3, 19, 1. तस्यैष आदेशः in *Betreff von diesem folgende Vorschrift* KENOP. 29. अथातो ऽङ्कारदेश एव KHĀND. UP. 7, 25, 1. 2. गुह्या एवादेशाः 3, 5, 1. स्वरदेशः in *Betreff eines Vocals* RV. PRĀT. 1, 22. अनादेशे beim Fehlen einer Vorschrift KĀTJ. ÇR. 1, 8, 38. 9, 5, 20. 25, 1, 4. 3, 17. RV. PRĀT. 6, 4. ĀÇV. GRHJ. 1, 4. श्रोत्रधियक्णाद्रव्यगुणसर्वीर्यविपाकप्रभावाणामादेशः SUÇR. 1, 5, 18. 63, 16. *Anweisung, Befehl* H. 277. पितुरादेश एष मे R. 4, 25, 9. पितुरादेशात् 1, 1, 36. तवादेशतः PAÑKĀT. II, 199. राजादेशेन VET. 14, 8. आदेशं दत्तवान् 29, 5. भ्रातुरादेशमादाय R. 5, 68, 21. तथेति प्रतिज्ञयाह — आदेशम् — शासितुः RAGH. 1, 32. प्राप्तदेश R. 4, 53, 11. आदेशो वनवासस्य प्राप्तव्यः स मया किल 2, 29, 10. कृतदेशा 11. पितुरादेशकारिणः 4, 4, 6. आदेशं पालयंस्तस्य 3, 17, 23. आदेशमस्माकं प्रतिपादय PRAB. 33, 18. — 3) *Vorhersagung* (ज्योतिःशास्त्रपाल) SIDDHĀNTAÇIR. im ÇKDR. कथितं च मम प्रियवयस्येन शर्विलकेन यथा किल आर्यकनामा गोपालदारकः सिद्धदेशेन समादिष्टो राजा भविष्यतीति MĀKĀH. 33, 21. fgg. Vgl. आदेशिन्. — 4) (gramm.) *Substitut, eine substituirte Form, Laut u. s. w.*: आदेशश्च मूर्धन्यः AV. PRĀT. 1, 63. पुष्पदस्मदादेशे 2, 84. P. 1, 1, 48. 56. RAGH. 12, 58.

आदेशान (wie eben) n. *das Anweisen* VJUTP. 10. — Vgl. व्रतादेशन.

आदेशिन् (wie eben) 1) adj. *anweisend, gebietend*: तत्र ह्येषावरोधानाम् — कपोलपाटलोदिशि (den Wangen Blässe anweisend) कबूच रसुचेष्टिनम् RAGH. 4, 68. — 2) m. *Astrolog* H. 482. Vgl. आदेश 3.

आदेश्य (wie eben) adj. *anzuweisen, vorzuschreiben*: तद्यज्युक्तं भवति तन्ममादेश्यम् PAÑKĀT. 153, 7.

आदिष्टरू (wie eben) nom. ag. *der Anweisungen, Befehle ertheilt*: आदिष्टा वधेरु व्रती AK. 2, 7, 7. daher *Veranstalter eines Opfers* H. 847.

1. आर्य (von 1. अद्) 1) adj. f. आ *was zu essen ist, geniessbar; n. Nahrung*: यदाख्यं यदनाख्यम् AV. 8, 2, 19. आर्यमस्यान्नं भवति TS. 2, 2, 5, 6. अन्न आर्यं बलिं हारयति ÇAT. Br. 1, 8, 2, 17. द्रयं वा इदमन्ना चैवायं च 10, 6, 2, 1. विशमेव राष्ट्रपायार्थं करोति 13, 2, 9, 8. 1, 3, 2, 11. 2, 18. 5, 22. 4, 2, 4, 17. 13, 4, 4, 8. वयमाख्यस्य दातारः PRAÇNOP. 2, 11. M. 5, 16. 24. 25. 30. पयात्पात्पमदत्त्यायं वर्षोकोवत्सपृदाः 7, 129. Vgl. अनाख्य und अनाख्य.

— 2) n. *Korn* RĀĀN. im ÇKDR.

2. आर्य (von आदि) 1) adj. f. आ gaṇa दिगादि zu P. 4, 3, 54. am Ende eines comp. in Bezug auf den Accent gaṇa वर्गादि zu 6, 2, 131. a) *am Anfange befindlich, der erste* (im Raum, in der Zeit oder in der Ordnung), *primitiv* AK. 3, 2, 30. 3, 4, 202. H. 1458. आर्यो ऽङ्क्न् अत्ये वा KĀTJ. ÇR. 13, 4, 18. आर्येभ्यः, द्वितीयेभ्यः, तृतीयेभ्यः 10, 2, 25. 16, 6, 28. 20, 1, 5. 4, 15. 24, 3, 38. AV. PRĀT. 3, 23. M. 3, 24. 47. 4, 1. 7, 72 (त्रीण्याद्यानि — त्रीण्युत्तराणि). 8, 4. 333. 11, 265 (आर्यं पच्यन्तरं ब्रह्म). MBH. 1, 22. R. 4, 88, 29. ÇĀK. 1. 84. HIT. Pr. 6. 12. 8, 20. RAGH. 1, 11. AK. 2, 7, 12. 3, 4, 212. आर्याय immer der erste M. 1, 20. n. *Anfang*: आर्यो ÇAUT. (BR.) 36. — Häufig wie das gleichbedeutende आदि am Ende eines adj. comp.: ऽ-तयो ब्रह्माद्याः M. 1, 50. स्वायंभुवाद्याः सतैते मनवः 63, 3, 226. 5, 131. 9, 230. N. 3, 5. AK. 1, 1, 31. 2, 5, 8. 9, 24. 2, 6, 2, 21. 3, 4, 171. H. 3. 18. 34. — b) *unmittelbar vorangehend*, am Ende eines comp.: एकादशाय der zehnte ÇAUT. 27. संपुक्ताय einem Doppelconsonanten unmittelbar vorangehend 2. — c) *voranstehend, einzig in seiner Art, ausgezeichnet*: तोषितो ऽहं नृपश्रेष्ठ त्वयेहाद्येन कर्मणा MBH. 1, 8130. — 2) m. pl. eine Klasse von Göttern (v. l. आर्य und आप्य) VP. 263. HARIV. LANGL. I, 39 (ed. Calc. 437: आप्य). — 3) f. आर्या ein Bein. der Durgā ÇABDAR. im ÇKDR.

आर्यकवि (आ^० + क^०) m. *der Urdichter*, ein Beiname Valmiki's BHŪRIPR. im ÇKDR. — Vgl. आदिकवि.

आर्यसवत् (von आदि + सवत्) adj. *Anfang und Ende habend* BHAG. 5, 22.

आर्यमाषक (आ^० + मा^०) m. N. eines Gewichts, = 5 Guṇā AK. 2, 9, 86. — Vgl. माष.

आर्यवीज (आ^० + वीज) n. *Urgrund* (आदिकारणा) GĀTĀDH. im ÇKDR.

आर्युदात्त (आ^० + उ^०) adj. *den Accent auf der ersten Silbe habend* P. 3, 1, 3. Davon nom. abstr. *०त्त्व* KĀÇ. zu 1, 1, 21. 63.

आर्यून adj. *gefrässig* P. 5, 2, 67. AK. 3, 1, 21. H. 428. — Wohl von दिव् *peinigen* mit आ; vgl. auch lat. *jejunus*.

आर्योत्त (von व्युत् mit आ) m. *Licht* AK. 3, 4, 4, 3.

आरिन्सार (von अरि^०) adj. *eisern* R. 6, 18, 31.

आद्वादशम् (von 2. आ + द्वादशन् adv. *bis auf zwölf*: कन्दामि च् दधत् आद्वादशम् RV. 10, 114, 6.

आधमन (von धम् = धमा mit आ) n. M. 8, 165: *योगाधमनविक्रीतं योगदानप्रतिग्रहम्* । यत्र वाप्युपधिं पश्येत्तत्सर्वं विनिवर्तयेत् ॥ KULL. erklärt das Wort durch *बन्धक Pfand*, was wohl kaum richtig ist. Vielleicht bedeutet es das *Aufstutzen* oder auch *Anpreisen einer Waare*.

आधमर्ण्य (von अधमर्ण) n. *das Schuldigsein* P. 3, 3, 170. 8, 2, 60.

आधर (von धरू mit आ) m. s. डुराधर.